

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาของการประเมินโครงการ

การพัฒนาองค์กร เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ จะต้องอาศัยปัจจัยการบริหาร 4 ประการ ได้แก่ คน เงิน วัสดุอุปกรณ์ และการจัดการ หรือเรียกอีกนัยหนึ่งว่าปัจจัยการบริหาร 4M's (Man, Money, Material, Management) ที่ใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารมาในอดีตจนถึงยุคปัจจุบัน ซึ่งเป็นยุคของข้อมูลข่าวสารหรือเรียกกันว่าเป็นยุคโลกาภิวัตน์ นอกจากปัจจัยการบริหาร 4 ประการ ดังกล่าวแล้ว อาจจะยังไม่เพียงพอหรือทันกับความเปลี่ยนแปลงของกระแสสังคมโลก การบริหารในปัจจุบันและอนาคต จำเป็นจะต้องเพิ่มปัจจัยเพื่อการบริหารองค์กรให้ประสบผลสำเร็จและเกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้น นั่นคือเทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งถือว่าเป็นบทบาทที่สำคัญต่อการบริหารงาน เพื่อให้เกิดการพัฒนาหรือไปสู่เป้าหมาย อันเป็นทิศทางที่พึงประสงค์ขององค์กรทุกระดับ (บรรเจิด สิทธิโชค. 2539 : 1) ทั้งนี้เพื่อสนองตอบต่อสภาพสังคม ที่ต้องการความสะดวก รวดเร็ว คล่องตัวและมีประสิทธิภาพสูงสุด ความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology : IT) ดังกล่าวประกอบด้วย วิทยาการด้านคอมพิวเตอร์และการสื่อสารโทรคมนาคม ทันสมัย ทำให้เกิดการประยุกต์ใช้ประโยชน์ในสาขาต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง สำหรับด้านการศึกษา ในปัจจุบันเทคโนโลยีได้เข้ามามีบทบาทอย่างมาก การพัฒนาบุคลากรในสังคมประกอบด้วยภาคการศึกษา และการฝึกอบรมเป็นเรื่องของการเรียนรู้สารสนเทศในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งที่เป็นข้อมูล (Data) ข่าวสาร (Information) หรือความรู้ (Knowledge) นอกจากนี้เทคโนโลยีเป็นสิ่งสำคัญที่สุดอย่างหนึ่ง ที่จะช่วยให้องค์กรสามารถดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ในศตวรรษที่ 21 ประเทศไทยและประเทศอื่น ๆ ทั่วโลก ได้เริ่มเข้าสู่กระแสใหม่ของการเปลี่ยนแปลงเข้าสู่สังคมฐานความรู้และระบบเศรษฐกิจฐานความรู้ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงนี้จะนำไปสู่การใช้ความรู้ และนวัตกรรม เป็นปัจจัยหลักในการพัฒนาและการผลิตมากกว่าที่ดิน แรงงาน และเงินทุน ดังนั้น ปัจจัยการพัฒนาตามแนวของเศรษฐกิจฐานความรู้ นั้น จึงเกี่ยวข้องกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อย่างมีอาจหลีกเลี่ยงได้

นโยบายการปฏิรูปการศึกษาของประเทศไทยที่กำลังดำเนินอยู่ในปัจจุบัน เห็นได้ชัดว่ามีความสอดคล้องกับกระแสโลกดังกล่าว เพราะพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ได้กำหนดเป้าหมายไว้ว่าในอนาคต คนไทยทุกคนจะได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างน้อย 12 ปี และจะมีความสามารถในทักษะกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง ทำให้สามารถพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ดังนั้นเทคโนโลยีก็จะยิ่งทวีบทบาทสำคัญมากขึ้นในการศึกษา โดยเฉพาะเทคโนโลยี

สารสนเทศซึ่งมีศักยภาพสูงในการเป็นแหล่งข้อมูลถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างปัจเจกบุคคล องค์กร ตั้งแต่ระดับท้องถิ่นไปจนถึงระดับนานาชาติ

ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545 – 2549) ได้มุ่งเน้นการพัฒนาคนให้มีคุณภาพ มีความรับผิดชอบต่อสังคม สามารถปรับตัว รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงและเทคโนโลยีต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม ซึ่งในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนและการบริหารให้มีคุณภาพตามเป้าหมายดังกล่าว จำเป็นต้องอาศัยเทคโนโลยีเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการบริหารและจัดการ (สมหวัง คุรุรัตน์. 2539 : 162) และกระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดแผนแม่บทเทคโนโลยีและการสื่อสารเพื่อการศึกษา(พ.ศ. 2547 – 2549)ที่จัดทำโดยผู้ทรงคุณวุฒิจากส่วนราชการและภาคเอกชนภายนอกที่เกี่ยวข้องและผู้แทนระดับ CIO (Chief Information Officer) ของแต่ละกรมของกระทรวงศึกษาธิการเพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ มีเป้าหมายให้ผู้เรียนทุกคนมีโอกาสเข้าถึงและสามารถใช้ ICT ตามมาตรฐานหลักสูตร ซึ่งจะประกอบด้วยเรื่องสำคัญ อาทิ ความหมายของข้อมูล แหล่งข้อมูล การจัดเก็บและเรียกใช้ ส่วนประกอบหลักของคอมพิวเตอร์ ประโยชน์ และการใช้ระบบปฏิบัติการ การใช้คอมพิวเตอร์ การใช้เทคโนโลยีกับภูมิปัญญาท้องถิ่นและสากลความรู้และการใช้เครือข่ายค้นคว้า วิเคราะห์ภาษาคอมพิวเตอร์ และการพัฒนาโปรแกรม ซึ่งกรอบหลักสูตรดังกล่าว จะมีความยากง่าย เป็นขั้นตอน ครู อาจารย์ จะเป็นส่วนสำคัญมากที่จะพัฒนาความรู้ กระบวนการ ถ่ายทอดความรู้ ให้เด็กเรียนอย่างเข้าใจและสนุกสนาน รวมทั้งใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต คุณภาพการทำงานของครู อาจารย์ เด็กและผู้ปกครองที่เกี่ยวข้องทุกคนซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ในเรื่อง การปฏิรูประบบการบริหารจัดการ

แผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ของประเทศไทย พ.ศ.2545-2549 ในยุทธศาสตร์การพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ยุทธศาสตร์ที่ 2: การใช้ ICT เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของคนไทยและสังคมไทย ได้กำหนดเป้าหมายของยุทธศาสตร์นี้ ให้ผู้ด้อยโอกาสในสังคมกว่าร้อยละ 70 มีโอกาสเข้าถึง และได้รับบริการสารสนเทศอย่างทั่วถึงภายในปี 2549

สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ ได้ระบุไว้ในรายงานการพัฒนาคน พ.ศ.2544 ว่าการลงทุนเรื่องสารสนเทศและการสื่อสารทั่วโลกจะเพิ่มขึ้นจาก 2.2 หมื่นล้านเหรียญในปี 2543 เป็น 3 หมื่นล้านเหรียญในปี 2549 ดังนั้นประเทศไทยจึงหลีกเลี่ยงไม่ได้ต่อผลกระทบต่อการขยายตัวของเทคโนโลยีดังกล่าว ทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งรูปแบบของการศึกษาและการเรียนรู้ของประชาชนซึ่งต้องคำนึงถึงประชาชนบริบทของสภาวะโลก และก้าวให้ทันกับความเปลี่ยนแปลง ด้วยความตระหนักในสภาวะดังกล่าว แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ.2545-2549) ซึ่งมุ่งเสริมสร้างขีดความสามารถจากรากฐานของสังคม

ให้เข้มแข็งและรู้เท่าทันโลก และมีการจัดทำแผนพัฒนาสื่อสารมวลชน เทคโนโลยีสารสนเทศ และ โทรคมนาคม เพื่อการพัฒนาคนและสังคม (พ.ศ.2542-2551) ขึ้น เพื่อกำหนดทิศทางในการใช้ เทคโนโลยี และการสื่อสาร ตลอดจนการพัฒนาระบบสื่อสารมวลชน เทคโนโลยีสารสนเทศและ โทรคมนาคม เพื่อเอื้อประโยชน์ต่อประชาชนทุกกลุ่ม ทุกพื้นที่อย่างทั่วถึง นอกจากนี้กรอบนโยบาย เทคโนโลยีสารสนเทศระยะที่สอง หรือ IT – 2010 มีเป้าหมายการพัฒนา อยู่ระหว่างพ.ศ.2544 2553 ยังมุ่งเน้นการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศในด้านต่าง ๆ เพื่อนำไปสู่ “สังคมบนฐานความรู้” หรือ “เศรษฐกิจบนฐานความรู้”

การจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนมีทักษะพื้นฐานที่จำเป็นในการดำรงชีวิต ในยุคของสังคมที่ซับซ้อน โรงเรียนต้องสามารถจัดสภาพแวดล้อม บรรยากาศ และกิจกรรม การเรียนรู้ที่หลากหลาย โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล และเพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจ และทักษะด้านคอมพิวเตอร์พื้นฐาน และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการจัดการเรียนการสอน ต่อไป มุ่งให้ผู้เรียนได้พัฒนาศักยภาพตนเองได้ตามแบบแผนการเรียนรู้ของตน ครู-อาจารย์ ต้องได้รับการพัฒนาความรู้ ทักษะ ความชำนาญในการจัดการเรียนรู้ที่จะทำให้ผู้เรียนมีทักษะ ในการเรียนรู้ ทักษะในการดำรงชีวิต จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องดำเนินการ พัฒนาศักยภาพเพื่อก้าวสู่ การเป็นโรงเรียนผู้นำการใช้ ICT เพื่อการศึกษา เพื่อปรับกระบวนการทัศน์ในการจัดประสบการณ์เรียนรู้ ได้อย่างเหมาะสม

โรงเรียนทุ่งเทิงยิ่งวัฒนา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 เป็น โรงเรียนมัธยมประจำตำบลทุ่งเทิง อำเภอเดชอุดม จังหวัดอุบลราชธานี ประกาศจัดตั้งเป็นโรงเรียน เมื่อวันที่ 4 มิถุนายน พ.ศ.2519 ทำการเรียนการสอนในระดับมัธยมศึกษา ตั้งแต่มัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึง มัธยมศึกษาปีที่ 6 (ช่วงชั้นที่ 3 ถึง ช่วงชั้นที่ 4) ในปีการศึกษา 2548 มีนักเรียนทั้งหมด 1,080 คน ครูสายบริหาร 3 คน ครูสายปฏิบัติการสอน 40 คน พนักงานราชการ ปฏิบัติหน้าที่สอน จำนวน 3 คน ลูกจ้างประจำปฏิบัติหน้าที่นักการภารโรง 3 คน ได้จัดทำโครงการพัฒนาศักยภาพ นำเอาเทคโนโลยี สารสนเทศและการสื่อสารมาเป็นเครื่องมือสำคัญในการจัดการศึกษาทั้งในด้านพัฒนาองค์ความรู้ กระบวนการจัดการศึกษาและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ในการใช้ ICT เป็นเครื่องมือเสริมแสวงหา ความรู้และพัฒนาองค์ความรู้ การปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและผู้สอน ทำให้ระบบการเรียนรู้มีความสมบูรณ์มากขึ้น ซึ่งคาดว่าจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ได้ตลอดเวลา และสามารถปรับตัวเท่าทันการเปลี่ยนแปลง รวมทั้งใช้ชีวิตอย่างมีความสุขในสังคมได้ เพื่อให้โครงการพัฒนา ศักยภาพเพื่อก้าวสู่การเป็นโรงเรียนผู้นำการใช้ ICT เพื่อการศึกษา โรงเรียนทุ่งเทิงยิ่งวัฒนา พ.ศ.2548 – พ.ศ.2549 มีความสมบูรณ์ จึงจำเป็นต้องมีการประเมินโครงการ ทั้งก่อนเริ่มโครงการและภายหลัง การดำเนินงานโครงการ เพื่อจะให้ได้ข้อมูลที่จะช่วยสร้างเสริมความเข้าใจ สภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการใช้ ICT เพื่อการศึกษา กำหนดทางเลือก วางแผน บริหารจัดการ กำกับดูแลให้มี

ประสิทธิภาพและประสิทธิผล ประหยัดทรัพยากรมากที่สุด แต่มีผลผลิตที่มีคุณภาพ ตรงตามเป้าหมายของโครงการ

วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

1. เพื่อประเมินโครงการพัฒนาบุคลากรเพื่อก้าวสู่การเป็นโรงเรียนผู้นำการใช้ ICT เพื่อการศึกษา โรงเรียนทุ่งเทิงยิ่งวัฒนา พ.ศ.2548 – พ.ศ.2549 ในด้านสภาพปัจจุบัน ด้านปัญหา และด้านความต้องการใช้ ICT เพื่อการศึกษา โรงเรียนทุ่งเทิงยิ่งวัฒนา
2. เพื่อนำผลการศึกษามาเป็นแนวทางในการปรับปรุง พัฒนาบุคลากรเพื่อก้าวสู่การเป็นโรงเรียนผู้นำการใช้ ICT เพื่อการศึกษา

ขอบเขตของการประเมินโครงการ

1. การประเมินโครงการพัฒนาบุคลากรเพื่อก้าวสู่การเป็นโรงเรียนผู้นำการใช้ ICT เพื่อการศึกษา โรงเรียนทุ่งเทิงยิ่งวัฒนา พ.ศ.2548 – พ.ศ.2549 ครั้งนี้ ทำการประเมินประชากร จำแนกเป็นผู้บริหาร 3 คน ครู-อาจารย์ 37 คน พนักงานราชการ 3 คน รวมทั้งสิ้น 43 คน
2. การประเมินครั้งนี้มุ่งประเมินโครงการพัฒนาบุคลากรเพื่อก้าวสู่การเป็นโรงเรียนผู้นำการใช้ ICT เพื่อการศึกษา โรงเรียนทุ่งเทิงยิ่งวัฒนา พ.ศ.2548 – พ.ศ.2549 ตามรูปแบบ ซิป โมเดล (CIPP Model) ซึ่งประกอบด้วย การประเมิน 4 ด้าน คือ
 - 2.1 ด้านบุคลากร ได้แก่ ระดับความรู้ความสามารถและทักษะในการใช้ ICT เพื่อการศึกษา โรงเรียนทุ่งเทิงยิ่งวัฒนา จังหวัดอุบลราชธานี
 - 2.2 ด้านงบประมาณ ได้แก่ งบประมาณ เพื่อสนับสนุนในการจัดระบบและการใช้ ICT เพื่อการศึกษา โรงเรียนทุ่งเทิงยิ่งวัฒนา
 - 2.3 ด้านวัสดุครุภัณฑ์ ได้แก่ วัสดุครุภัณฑ์ เพื่อสนับสนุนในการใช้ ICT เพื่อการศึกษา โรงเรียนทุ่งเทิงยิ่งวัฒนา
 - 2.4 ด้านการจัดการ ได้แก่ การประเมิน การพัฒนา ระบบ และวิธีการใช้ ICT เพื่อการศึกษา โรงเรียนทุ่งเทิงยิ่งวัฒนา

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. โครงการ หมายถึง โครงการพัฒนาบุคลากรเพื่อก้าวสู่การเป็นโรงเรียนผู้นำการใช้ ICT เพื่อการศึกษา โรงเรียนทุ่งเทิงยิ่งวัฒนา พ.ศ.2548 – พ.ศ.2549
2. สถานะแวดล้อม (Context) หมายถึง นโยบาย เป้าหมาย วัตถุประสงค์ของโครงการ และสภาพทั่วไปทั้งภายในและภายนอกองค์กร
3. ปัจจัยเบื้องต้น (Input) หมายถึง งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ ครุภัณฑ์ ระบบเครือข่าย บุคลากร และอาคารสถานที่
4. กระบวนการ (Process) หมายถึง การดำเนินงานโครงการตามแผนหรือวัตถุประสงค์ของโครงการ การนิเทศ การติดตาม และการรายงาน
5. ผู้บริหาร หมายถึง ผู้อำนวยการ และรองผู้อำนวยการ ของโรงเรียนทุ่งเทิงยิ่งวัฒนา
6. ครู – อาจารย์ หมายถึง ข้าราชการครู ครู – อาจารย์พิเศษ ของโรงเรียนทุ่งเทิงยิ่งวัฒนา
7. พนักงานราชการ หมายถึง พนักงานราชการโรงเรียนทุ่งเทิงยิ่งวัฒนา
8. ICT หมายถึง Information and Communication Technology หรือเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร
9. เทคโนโลยีสารสนเทศ หมายถึง ระบบที่ใช้ในการจัดการข้อมูลข่าวสารโดยอาศัยเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีด้านการสื่อสารข้อมูล
10. ข้อมูลสารสนเทศ หมายถึง ข้อมูลที่ได้รับการประมวลผลหรือเปลี่ยนแปลงแล้วด้วยวิธีการต่าง ๆ เพื่อใช้สำหรับทำประโยชน์ เป็นสิ่งที่สื่อความหมายให้ผู้รับเข้าใจ และสามารถทำกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งโดยเฉพาะได้
11. ระบบอินเทอร์เน็ต หมายถึง เครือข่ายคอมพิวเตอร์ขนาดใหญ่ ที่เชื่อมโยงคอมพิวเตอร์หลาย ๆ เครื่องเข้าด้วยกัน เพื่อสามารถแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร โดยอาศัยภาษากลางที่เรียกว่า Protocol และผ่านบริการที่เรียกว่า w.w.w.
12. เครื่องคอมพิวเตอร์ หมายถึง อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ที่มีความสามารถในการเก็บบันทึกข้อมูล ประมวลผลข้อมูล และแสดงผลลัพธ์ในรูปแบบต่าง ๆ แบ่งตามความสามารถของเครื่องได้เป็น 5 ประเภท ได้แก่ ซูเปอร์คอมพิวเตอร์ เมนเฟรมคอมพิวเตอร์ มินิคอมพิวเตอร์ สถานีงานวิศวกรรม และไมโครคอมพิวเตอร์
13. ทักษะทางเทคโนโลยีสารสนเทศและคอมพิวเตอร์ หมายถึง ความสามารถในการใช้งานเทคโนโลยีสารสนเทศและคอมพิวเตอร์ ในระดับที่ใช้งานได้เป็นส่วนของการประมวลผล จัดเก็บข้อมูล คำนวณค่าทางคณิตศาสตร์ บริหารข้อมูล สืบค้นข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต และรับส่งจดหมายอิเล็กทรอนิกส์

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ทราบถึงสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการในการพัฒนาบุคลากรเพื่อก้าวสู่การเป็นโรงเรียนผู้นำการใช้ ICT เพื่อการศึกษา โรงเรียนทุ่งเท็งยิ่งวัฒนา พ.ศ.2548 – พ.ศ.2549 ทั้งก่อนและหลังการพัฒนาตามโครงการ
2. เพื่อนำผลการศึกษาไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนา ปรับปรุงการพัฒนาบุคลากร เพื่อก้าวสู่การเป็นโรงเรียนผู้นำการใช้ ICT เพื่อการศึกษา โรงเรียนทุ่งเท็งยิ่งวัฒนา